

Економічні науки

УДК 336.72

Шубіна Світлана Валентинівна

кандидат економічних наук, доцент,

професор кафедри обліку та оподаткування

Навчально-науковий інститут «Каразінський банківський інститут»

Шубина Светлана Валентиновна

кандидат экономических наук, доцент,

профессор кафедры учета и налогообложения

Учебно-научный институт «Каразинский банковский институт»

Shubina Svitlana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Educational and Scientific Institute "Banking Institute of Karazin"

Перебийніс Вікторія Леонідівна

студентка

Навчально-наукового інституту «Каразінського банківського інституту»

Перебейнос Виктория Леонидовна

студентка

Учебно-научного института «Каразинского банковского института»

Perebyinis Viktoriia

Student of the

Educational and Scientific Institute "Banking Institute of Karazin"

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ УЧЕТА И АУДИТА
РАСЧЕТОВ С ПОСТАВЩИКАМИ И ПОДРЯДЧИКАМИ**

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ACCOUNTING AND AUDIT OF CALCULATIONS WITH SUPPLIERS AND CONTRACTORS

Анотація. У статті висвітлено роль обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства. Аргументована важливість проведення аудиту, який допомагає отримати повну та достовірну інформацію про стан кредиторської заборгованості на підприємстві за одержані матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, а також надана звітність, яка необхідна внутрішнім та зовнішнім користувачам для управління та розвитком організації. Також стаття відображає ті важливі моменти, на які аудитор обов'язково повинен звернути свою увагу при перевірці розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Ключові слова: облік, аудит, кредиторська заборгованість, постачальники, підрядники, контрагенти, пасиви.

Аннотация: В статье освещена роль учета расчетов с поставщиками и подрядчиками в управлении финансово-хозяйственной деятельностью предприятия. Аргументирована важность проведения аудита, который помогает получить полную и достоверную информацию о состоянии кредиторской задолженности на предприятии за полученные материальные ценности, выполненные работы и оказанные услуги, а также предоставлена отчетность, необходимую внутренним и внешним пользователям для управления и развития организации. Также статья отражает те важные моменты, на которые аудитор обязательно должен обратить свое внимание при проверке расчетов с поставщиками и подрядчиками.

Ключевые слова: Ключевые слова: учет, аудит, кредиторская задолженность, поставщики, подрядчики, контрагенты, пассивы.

Summary. *The article highlights the role of accounting for settlements with suppliers and contractors in the management of financial and economic activities of the enterprise. The importance of conducting an audit, which helps to obtain complete and reliable information about the status of accounts payable at the enterprise for the received material values, performed works and rendered services, and also provided the reporting necessary for internal and external users for management and development of the organization. The article also reflects the important points that the auditor must pay attention to when checking settlements with suppliers and contractors.*

Key words: *accounting, audit, accounts payable, suppliers, contractors, contractors, liabilities.*

На сьогоднішній день розвиток нашої держави знаходиться на етапі інтеграції економіки у світовому просторі, тому набуває питання про достовірність інформації щодо якості ведення діяльності українських підприємств. Аудит має забезпечувати гарантії надійності, достовірності та прозорості фінансової інформації. Результат проведення аудиторської перевірки дозволяє забезпечити формування інформації про факти господарської діяльності, яка відповідає реальному стану справ та функціонуючій системі управління процесами. Перевірка розрахунків із постачальниками та підрядниками є важливим етапом контролю усіх господарюючих суб'єктів. Різні способи розрахунків спонукають аудитора до того, що він повинен знатись на цивільному законодавстві, на правильному веденні бухгалтерського обліку, на роботі із клієнтами, на взаємовідносинах із контролюючими органами з тим, щоб виявляти факти правопорушень, які негативно можуть впливати на складання звітності підприємства. Але, на жаль, на сучасному етапі діяльності та розвитку підприємств мають місце такі негативні факти, як: недосконалість ведення обліку розрахункових операцій, недбале ставлення працівників, махінації, зловживання службовими повноваженнями, що слугує причинами

порушення фінансової та розрахункової дисципліни. А отже, особливої актуальності набуває своєчасне, регулярне проведення аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками.

Більшість теоретичних та практичних питань досліджуваної проблеми знайшли своє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних науковців. На підставі проведеного дослідження необхідно констатувати, що теоретичні і практичні розробки з обліку і внутрішнього контролю (аудиту) розрахунків з постачальниками та підрядниками відображають розуміння проблем, пов'язаних з трансформацією вітчизняної системи обліку. Так, проблемам методики обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками присвячені роботи М.Т. Шендригоренко [1, с. 26-30] та І.О. Коблянської [2, с. 78-87]. Питанням бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками приділяють увагу О.В. Побережець [3, с. 138-141] та О.В. Маркус [4, с. 1-3]. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками досліджують Я.І. Мулик [5, с. 106-115] та К.М. Нікітчук [6, с. 400-403]. Однак, деякі питання щодо організаційно-методичних аспектів обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками потребують ретельного дослідження, так як чимало наукових напрацювань недостатньо трактують сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками, заборгованості та зобов'язань, які виникають при таких розрахунках, їх методику обліку та аудиту.

Метою дослідження є узагальнення та подальший розвиток теоретичних і методичних підходів обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Як відомо, постачальники - юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей, надають послуги та виконують роботи, а підрядники - спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками займають вагоме місце при виникненні зобов'язань, а також є найважливішою складовою майнового стану підприємства, оскільки вони впливають на формування основної частини грошових надходжень підприємств, а отже беруть участь у підтримці ліквідності підприємства [4, с. 2].

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги може бути, як позитивним елементом фінансово-господарської діяльності, так і негативним. У порівнянні із зобов'язаннями за отриманими кредитами банків, векселями, облігаціями, вона є «дешевою» заборгованістю. Також виникає можливість користуватися грошовими коштами інших підприємств.

Слід зазначити, що кредиторська заборгованість, як в цілому, так і за товари, роботи, послуги становить значну частину пасивів вітчизняних підприємств і з кожним роком зростає. З іншого боку, якщо величина кредиторської заборгованості є досить великою, то буде відбуватися зниження платоспроможності суб'єктів господарювання. Це може вплинути на можливості співпраці інших підприємств і фінансових структур з даним підприємством [1, с. 27]. Формуванню взаємовідносин і відповідних розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками передують процес їх пошуку підприємством. Ключова роль бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками полягає в налагодженні системи своєчасного інформування керівників про момент настання виконання зобов'язань, як з боку контрагентів, так і з боку самого підприємства з метою прийняття рішень і оперативних заходів. Для цього в Наказі про облікову політику повинні бути передбачені відповідні облікові номенклатури, які дозволяють систематизувати алгоритм дій при веденні цієї ділянки обліку. Головна мета облікової політики підприємства – формування методичної складової інформаційного забезпечення фінансового обліку для складання та подання фінансової звітності для зовнішніх користувачів. Саме методична складова більшою мірою визначає

величину показників фінансової звітності за статтями. Одночасно, завдання облікової політики не обмежуються межами фінансового обліку для складання фінансової звітності. Кожному підприємству властиві особливості, тому при формуванні облікової політики необхідно врахувати характеристики його діяльності, потреби внутрішніх користувачів для прийняття управлінських рішень. Вважаємо, що особливу увагу при організації та веденні обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги необхідно приділити класифікації постачальників та підрядників для здійснення контролю за розрахунковими операціями з ними. Облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Цей рахунок має три субрахунки другого порядку: 631 – «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»; 632 – «Розрахунки з іноземними постачальниками», 633 – «Розрахунки з учасниками ПФ».

У процесі роботи компанії суттєва значимість відводиться аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками, так як, помічає Утенкова К. О., компанії вступають у взаємовідносини з постачальниками та підрядниками з приводу отримання запасів, основних засобів, отримання послуг тощо. Подібні процедури супроводжуються належними розрахунками. Постачальники (підрядники) - це компанії, відвантажують продукцію (здійснюють діяльність, надають послуги) споживачам [2, с. 80]. Відповідно до міжнародних стандартів аудиту метою аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є висвітлення професійної думки аудитора, щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками.

Враховуючи зазначене вище, пропонуємо структурно-логічну схему проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками, в якій конкретизовано головні завдання, об'єкти та етапи даного процесу (рис. 1).

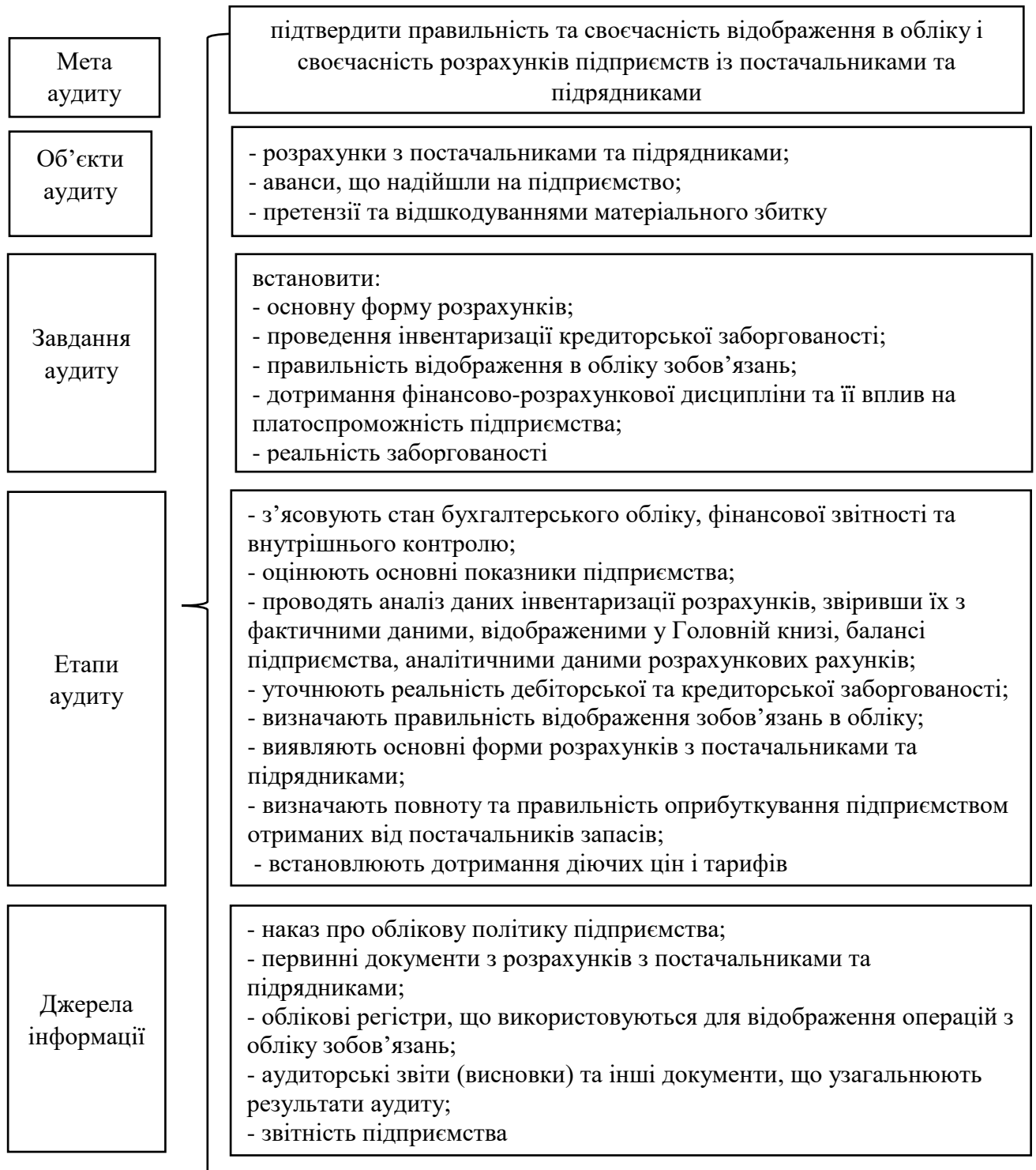

Рис. 1. Структурно-логічна схема проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками

Джерело: побудовано автором [1 с. 28; 5 с. 113; 6 с. 402]

У процесі проведення внутрішнього аудиту застосовують різноманітні методи документального контролю. На практиці аудитори найчастіше користуються способом вибіркової перевірки документів і записів в

облікових регістрах. Однак вважаємо, що саме рахунки з обліку доходів, витрат, втрат і резервів варто перевіряти цілісним методом, оскільки зловживання переважно бувають на вище зазначених рахунках.

Внутрішній аудитор в процесі перевірки складає документи, які слугуватимуть основою для формування аудиторського звіту та висновку. Оскільки досвід та особливості підприємств різняться між собою, структура робочих документів у кожного аудитора індивідуальна.

Важливим аспектом для аудитора є оцінка бухгалтерії підприємства щодо контролю стану розрахунків з контрагентами. Адже при наявності заборгованості, переважно спірної, аудитор повинен оцінити діяльність або бездіяльності бухгалтерії, проаналізувати заходи щодо зниження кредиторської і дебіторської заборгованості, ознайомитися з матеріалами листування, організацію розрахунково-фінансової роботи та ефективність претензійної роботи.

Аналогічно аудиту розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками ведеться аудит розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками. Але треба враховувати те, що товар проходить через митницю, тому складається вантажно-митна декларація.

Аудитор повинен перевірити правильність довідки про перерахунок курсових різниць, дату її складання, суму відповідно до курсу НБУ та правильність її оформлення. Якщо виплата здійснювалась готівкою аудитор перевіряє повноту та своєчасність сплати кредиторської заборгованості за поставлені товари, здійснені роботи, надані послуги зіставляє дані супровідних документів постачальника, документів на оприбуткування матеріалів, актів приймання виконаних робіт з даними видаткових касових ордерів.

Кінцевим етапом перевірки аудитора є підтвердження достовірності та суми кредиторської заборгованості у фінансовій звітності. Щоб запобігти фактори шахрайства, аудитору потрібно знати весь процес облікової інформації у комп'ютерній програмі, що використовує підприємство.

Висновки. Проведене дослідження показало необхідність вдосконалення теоретичних та методичних аспектів щодо обліку й аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Крім того, аудиторська перевірка розрахунків з контрагентами є важливим елементом, який своєчасно забезпечує формування повної та достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, необхідної внутрішнім та зовнішнім користувачам фінансової звітності для управління та розвитку підприємства. Запропонована структурно-логічна схема проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками узагальнює теоретичні та методичні підходи щодо даного процесу та акцентує увагу на головних етапах його проведення. У статті наведено проблемні моменти та відповідні процедури перевірки, запропоновано ряд необхідних для перевірки робочих документів аудитора.

Література

1. Шендригоренко М.Т. Облік і внутрішній аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками / М.Т. Шендригоренко, Ю.В. Ротозєєнко // International multidisciplinary scientific journal «ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind», 2019. №8. С. 26-30.
2. Коблянська І.О. Методика обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками / І.О. Коблянська, Г.Ю. Коблянська, Ж. В. Гребенчук // Modern economics, 2017. № 3. С.78-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_3_11
3. Побережець О.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / О.В. Побережець, В.І. Кравченко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова, 2017. Т.22. Вип. 4(57). С. 138-141. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2017_22_4/31.pdf
4. Маркус О. В. Напрями вдосконалення управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, інструменти

- контролю платоспроможності підприємств / О.В. Маркус, І.О. Романюк
// Ефективна економіка, 2014. № 5. С.1-3. URL:
<http://www.economy.nayk a.com.ua>
5. Мулик Я. І. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства / Я. І. Мулик // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2018. №2. С.106-115. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
6. Нікітчук К. М. Аудиторські процедури як основи контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками / К. М. Нікітчук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 4. С. 400-403. URL: <http://easterneurope-ebm. in.ua>.